

Recenzie

LA O CARTE DE RECONSTRUCȚIE EPISTEMIOLOGICĂ A UNEI DISCIPLINE PARTICULARE

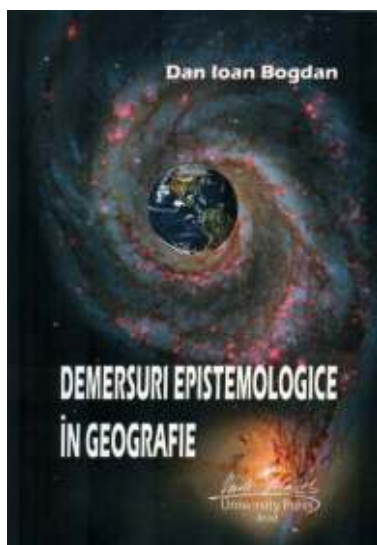
prof. univ. dr. Ion MAC

Geografia trăiește astăzi drama unei științe care intră într-o perioadă de fărâmițare și deconstrucție haotică, fără a avea antidotul la boala de care suferă, fiind complet nepregătită și depășită de acest fenomen.

De aceea este benefic un serios proces de reconsiderare a geografiei și o minuțioasă reexaminare a ei și a disciplinelor sale componente.

Va trebui să ne punem câteva întrebări, al căror răspuns, momentan, nu este stisficator. Ce este geografia? Cu ce se ocupă geografia? Care este metodologia proprie geografiei? Care este specificul conceptual al geografiei? Care sunt particularitățile demersului geografic? – și multe alte întrebări.

Preocupările actuale în geografie se extind de la formele de cunoaștere știute spre noi rădăcini gnoseologice, încercând să completeze aspectele teoretice și metodologice.



Dan Ioan Bogdan încearcă în lucrarea de față să aducă o nouă direcție de cunoaștere oferind repere teoretice care ar putea duce la o reconstrucție a geografiei și a unor părți importante din ea. În acest context se face apel la epistemologie, care în momentul de față este tot mai mult socotită drept echivalentă cu gnoseologia.

Plecând de la idea că gnoseologia este o componentă a filosofiei care validează procesul cunoașterii, cercetându-i tot parcursul, autorul face un demers epistemologic asupra geografiei, încercând să puncteze zonele în care se impun clarificări.

Tabloul general al cunoașterii ne semnalează o situație similară cu cea a "Renașterii", adică faptul că ne aflăm în pragul unei "noi Renașteri". În timp, treptele de evoluție ale omenirii au dus la noi orizonturi de cunoaștere. Criza care se manifestă astăzi nu se întâmplă la nivelul tehnic, ci la nivel conceptual, ceea ce impune acest început de mileniu drept începutul unor revoluții conceptuale, situație surprinsă foarte bine în lucrare.

Formația multidisciplinară, cultura, lecturile filosofice aprofundate și intuiția autorului, au drept rezultat lucrarea de față, care își propune în primul rând să ridice câteva semne de întrebare, care ar putea fi sâmburele unor noi cercetări în geografie..

Important este faptul că se apelează la o nouă abordare epistemologică a geografiei, conform

teoriei "procesualității" a epistemologului Lucian Culda. Existența, implicit Realitatea, sunt privite ca procesualitate și investigate ca atare. Concepția procesual-organică de cunoaștere face posibilă interogarea unitară a existenței geografice, interpretată ca procesualitate, ca megaorganizare, unde se interpretează ansamblul proceselor posibile, nu doar a proceselor actualizate succesiv până acum și accesibile unor genuri de interogări în anumite orientări de interpretare.

Procesualitatea reușește să facă distincția între subiectul empiric și subiectul epistemic ducând la conturarea noului obiect al cunoașterii. Ansamblul domeniilor epistemologice efectuate anterior constituie componenta critică a epistemologiei procesuale, devenind o componentă constructivă.

În acest demers, Obiectul de Studiu se apropie mai mult de Obiectul în Sine și devine posibilă interogarea problematicii numite de secole *cunoaștere*, ca o componentă a capacității de procesare a informațiilor.

Cunoașterea geografică s-a făcut ignorându-se diferența dintre Existență și Realitate, fără să țină seama de faptul că orice existență are o mulțime de reali și astfel inventarierea doar a unui real nu are o relevanță certă asupra existentului care îl întreține. Este surprins de asemenea faptul că interogarea existenței geografice se reconstruiește periodic, în mod inevitabil, pe măsură ce posibilitățile de cunoaștere devin tot mai mari.

Dan Ioan Bogdan își face și ne face o provocare în ideea de a arăta exact unde se află în acest moment cunoașterea geografică, considerând că aceasta este în situația în care se impune o reconsiderare a întregului ei mecanism.

Ca o concluzie este arătat faptul că cercetarea geografică, pe care

o numește "geofizică" va trebui să facă un efort și să-și îndrepte cercetările asupra "Obiectului de Studiu" inițial (Terra) în încercarea de a descifra mai bine "Obiectul în Sine"! În urma demersului epistemologic pe care îl face autorul, acesta subliniază faptul că: "*Procesul de cunoaștere geografică începe fără a dispune de o interpretare a modalităților de cunoaștere folosite*"

Deosebit de importantă, în demersul epistemologic pe care îl face Dan Ioan Bogdan, este noua modalitate de interpretare a Obiectului de Studiu, Obiectului pentru Noi și a Obiectului în Sine, ceea ce împinge cunoașterea geografică pe un palier superior unde cunoașterea Obiectului în Sine (Terra) se face prin lărgirea permanentă a limitelor Obiectului de Studiu (Terra studiată). În cazul geografiei, pentru a trece pe un orizont superior de cunoaștere, avem obligatoriu nevoie de o interogare unitară și de o explicare unitară a megaexistenței care este obiectul de studiu al geografiei.

În general, cercetătorii geografiei sunt indiferenți la posibilitățile pe care le oferă epistemologia și își propun cercetări cu obiective minime în interiorul geografiei tradiționale care lor li se par extrem de sigure. Ignoranța, comoditatea unor așa zis "cercetători" ai geografiei crează uneori efecte neplăcute, deoarece aceștia preferă să meargă pe căi bătute și efectuează cercetări în orizonturi de competență depășite.

Plecând de la "Structura revoluțiilor științifice" a lui Thomas Kuhn, cu obiectivitate, Dan Ioan Bogdan sesizează că geografia nu are o paradigmă și că ea se află în stadiul preparadigmatic, datorită faptului că multele paradigme ale disciplinelor componente nu au reușit să coaguleze o paradigmă unică în interiorul căreia să se dezvolte geografia. În sprijinul acestei afirmații vine și definiția pe

care epistemologia procesuală o dă paradigmei.

Demersul epistemologic pe care îl face, îl împinge pe Dan Ioan Bogdan să tragă concluzia că eventuala paradigmă a geografiei se află undeva în microcosmos. Drumul critic al epistemologiei geografice este surprins prin prezentarea unei largi palete, poate puțin subiectivă, a evoluției diferitelor momente pe care le-a trăit geografia.

Este bine punctat și faptul că în evoluția ei, geografia, a avut un drum sinuos, sub presiunea științelor umane, a economiei, a politicii etc. și că de fapt a ratat câteva puncte de cotitură care ar fi așezat-o, desigur, în alt registru evolutiv. Aceste momente de răscruce au început cu Einstein și Teoria Relativității, când geografia nu mai era doar o descriere a Pământului și când a căpătat un Obiect de Studiu, fapt care ar fi trebuit să o transforme în "Geofizică" (spune Dan Ioan Bogdan), sau mai bine zis "Terrologie" cum aș numi-o eu.

Desigur, pentru ca geografia să nu se construiască treptat, se impune un proces de reconstrucție al ei, fiind nevoie și de lărgirea orizontului de cunoaștere pe care îl are, prin studierea dimensiunii energetice a Obiectului său de Studiu (Terra). Fără acest demers ea, geografia, va rămâne o știință incompletă, care nu își studiază toate componentele pe care le are propriul Obiect de Studiu.

Demersurile de epistemologie pe care le face Dan Ioan Bogdan în geografie au nota unei provocări în arena și în cercul celor preocupați de geografie și care cred că este nevoie de schimbare. Cercetarea efectuată are un caracter insolit lipsind modelele de urmat în geografia românească și de aceea este un motiv ca ea să surprindă și să fie cotate drept ușor agresivă. O lectură atentă a textului și o înțelegere pe măsură ar duce desigur la noi provocări și reconsiderări în geografie.